

Waarom de westerse blik op Israël en Oekraïne in de rest van de wereld slecht wordt begrepen

Posted on 25 oktober 2023 by Pieter de Jonge

De aanval van Hamas op 7 oktober en de Israëlische reactie daarop lijken de wereld te verdelen. Het Westen steunt Israël; de islamitische landen en misschien zelfs het gehele globale Zuiden de Palestijnen. Het Westen neemt daarbij de burgerslachtoffers die vallen bij Israëlische acties op de koop toe, het Zuiden negeert dat Hamas geen wettige overheid is, maar een terreurbeweging. Hoe komt het dat verschillende delen van de wereld zo verschillend naar dezelfde gebeurtenissen kijken?

Op 5 september hield de in Wenen docerende Bulgaarse politicoloog Ivan Krastev de Marchantlezing van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66. Nederlanders kennen Krastev vooral van zijn boek *Falend Licht* (2019), waarin hij uitlegde waarom Oost-Europese landen, na het beëindigen van de Koude Oorlog in 1989, niet automatisch het West-Europese maatschappijmodel overnamen.

Volgens Krastev beschouwde het Westen de val van de Berlijnse Muur en het uiteenvallen van het Warschaupact als overwinning van de westerse liberale democratie op het communisme. Diezelfde democratie overwon in de Tweede Wereldoorlog het nazisme en in de jaren zeventig – na het verdwijnen van de militaire dictaturen in Spanje, Portugal en Griekenland – het fascisme. Vrijheid tegenover onderdrukking, met het Westen als voorvechter van vrijheid.

Koude Oorlog versus dekolonisatie

In het globale Zuiden – Afrika, Azië, Zuid-Amerika – wordt niet de Koude Oorlog, maar de dekolonisatie als belangrijkste gebeurtenis van de twintigste eeuw beschouwd. In het proces van kolonisatie en dekolonisatie waren westerse machten juist de onderdrukkers.

Toegepast op geopolitiek, verklaart dit verschil in interpretatie van de twintigste eeuw waarom het Westen en de rest van de wereld vaak langs elkaar heen praten. De westerse militaire interventies om de Taliban te verdrijven uit Afghanistan, Saddam Hoessein af te zetten in Irak en Khadaffi in Libië, waren in westerse ogen een logische voortzetting van de eerdere strijd voor vrijheid en democratie (al was het Westen verdeeld over de invasie van Irak). In het globale Zuiden werd het eerder gezien als een westerse poging om met militaire middelen de eigen belangen veilig te stellen.

Een soortgelijk verschil speelt bij het conflict tussen Israël en Hamas. Het Westen denkt aan de Holocaust tijdens de Tweede Wereldoorlog, het globale Zuiden aan de kolonisatie. Het Westen ziet de gebeurtenissen van 7 oktober als pogrom, het Zuiden ziet hoe Palestijnen in eigen land onderdrukt en gedood worden. Israël, aan de vooravond van de dekolonisatie door het Westen aan de uit het Westen vertrokken Joden toegewezen, is in deze visie een laatste overblijfsel van het koloniale verleden.

Krastev merkte op dat Oost-Europese landen vinden dat ze in 1989 eveneens gedekoloniseerd werden, maar dat het niet lukt om het globale Zuiden hiervan te overtuigen. Zijn ervaring was dat je wel gepassioneerde reacties krijgt als je zuidelijke landen vraagt naar 'westerse hypocrisie'.

Nee, Krastev is niet de zoveelste academicus die het Westen ziet als oorzaak van alle ellende in de wereld en de rest van de wereld als zuiver en goed. Hij meent

alleen dat westerlingen na de Koude Oorlog zelfgenoegzaam werden. Ze waren zo overtuigd van zichzelf, dat ze zich niet meer verdiepten in anderen. Ontwikkelingen buiten het Westen merkten ze simpelweg niet op.

In zijn lezing noemde hij het verschil in interpretatie van de twintigste eeuw door het Westen en het Zuiden, het Russische ressentiment na de Koude Oorlog en ook de ontwikkelingen China. In tegenstelling tot westelijke verwachtingen economisch moderniseerde dat land zonder de liberale democratie over te nemen.

Werkelijkheidsbesef kan geen kwaad

Krastev bepleitte gaan cultuurrelativisme, wel meer werkelijkheidsbesef. De rest van de wereld vindt niet automatisch hetzelfde als het Westen. Daar moeten westerse regeringen en diplomaten rekening mee houden als ze bij internationale topbijeenkomsten dingen voor elkaar willen krijgen.

Precies een week na de Marchantlezing sprak de Oekraïense president Volodymyr Zelensky studenten van de Universiteit Leiden en de Haagse Hogeschool toe via een *livestream*. De Leidse rector magnificus meende dat Zelensky veel heeft betekend, 'vechtend voor vrijheid en democratie binnen Europa, dat is cruciaal voor de wereld'. Maar in de niet-westerse wereld zien ze de oorlog in Oekraïne als een regionaal conflict. Is Krastev een roepende in de woestijn?

Pieter de Jonge is historicus en publicist.

Wynia's Week is er het hele jaar door, minstens 104 keer per jaar. Met onafhankelijke, verrassende berichtgeving. En Wynia's Week is wel **gratis, maar niet goedkoop**. De lezers, kijkers en luisteraars maken Wynia's Week mogelijk. **Doet u mee?** Doneren kan [**HIER**](#). **Hartelijk dank!**